

KURS 9 · ØKT 3

Debatt

10. trinn

40 av 60 min

Uten KI

Mål for økta: elevene kan argumentere for en gitt rolle, lytte til motargumenter og formulere et eget standpunkt med det sterkeste motargumentet.

Kort fortalt: elevene debatterer ett av tre spørsmål om regler for KI, i grupper på fire. Hver elev får en rolle: selskap, bruker, lærer eller politiker. Etterpå skriver de det sterkeste argumentet fra en annen rolle, og til slutt sitt eget standpunkt. Elevene skal gå ut av timen med at reglene for KI handler om verdier og interesser, og at et godt standpunkt tar hensyn til de sterkeste motargumentene.

Før timen

rundt 15 min

- Velg tema for klassen, eller la gruppene fordele dem (se under). Velg tema A eller B hvis du er usikker.
- Skriv ut rollekortene, ett sett per gruppe på fire: [rollekort.pdf](#). Tre sider, én per tema, fire roller per side. Klipp ut rollene for temaet dere bruker.
- Skriv ut debattarket, ett per elev: [debattark.pdf](#).
- Elevene trenger KI-loggen sin ([ki-logg.pdf](#) hvis noen trenger nytt ark).
- Les «Det du trenger å vite» under.
- Åpne presentasjonen: [okt-3.html](#). Trykk N for å se lærernotatene under lysbildet. PDF-en er reserve hvis nettleseren ikke virker.

Om tema C: temaet om falske bilder kan være følsomt. Bruk det bare hvis klassen tåler det, og hvis du vet hva skolen gjør når elever deler falske eller krenkende bilder av hverandre. Lysbildene har bare en tegnet illustrasjon av en oppdiktet figur. Vis ingen virkelige eller intime bilder.

Det du trenger å vite

De tre temaene:

- **Tema A: skal firmaer få bruke KI til å sortere jobbsøkere?** I mai 2025 lot en dommer i California et gruppesøksmål mot Workday gå videre. Saksøkeren mener at systemet vurderer søkere over 40 år dårligere. Saken er ikke avgjort. EU regner CV-sortering som høy risiko, med krav fra 2. desember 2027. Elevene kjenner saken fra kurs 4.
- **Tema B: skal skolen få bruke kamera som gjetter hvordan elevene har det?** EU har forbudt følelsesgjenkjenning i utdanning fra 2. februar 2025. Norge har ennå ikke tatt inn forordningen, men personvernreglene gjelder uansett.
- **Tema C: skal apper som lager falske bilder av virkelige personer være lov?** EU har lagt til et forbud mot apper som lager falske intime bilder av virkelige personer uten samtykke, med overgangsperiode til 2. desember 2026. Fra 2. august 2026 skal KI-generert innhold merkes.

Rollene: hvert tema har fire roller: selskapet, brukeren (elev eller søker), læreren og politikeren. Rollekortet gir standpunkt og tre argumenter. Rollene er oppdiktet og tildelt, og er ikke elevens egen mening.

Fakta og påstander: bakgrunnen på rollekortene er fakta. Argumentene i rollene er påstander. Si det til elevene.

Det finnes ingen fasit. Du vurderer om elevene lytter, svarer på hverandre og klarer å gjengi et argument de selv er uenige i.

I kurs 9 kommer faktadelen før det praktiske, fordi kurset er på 10. trinn.

Slik går timen

Del	Lysbilde	Tid
Start: hva tror du?	1 og 2	3 til 5 min
Fakta: bakgrunn for temaene	3 til 6	6 til 10 min

Del	Lysbilde	Tid
Praktisk: debatt i grupper på fire	7	14 til 18 min
Diskusjon	8	6 til 10 min
KI-logg	9	3 til 5 min

Lysbilde 10 er kilder, og trenger ikke vises i timen. Vis bare lysbildene for temaene klassen bruker. Lysbilde 5 og 6 hører til tema C.

Start: hva tror du?

3 til 5 min **KJERNE**

Lysbilde 1 og 2. Ble KI-loggen fra økt 2 flyttet, gjør elevene den nå.

Ellers deler du ut en lapp til hver elev. **Si:** «Er det mest rettferdig at selskaper, politikere eller brukerne bestemmer reglene for KI? Skriv det på lappen.» Lappen legges i konvolutten.

1. Fakta og info

6 til 10 min **KJERNE**

Vis lysbildet for hvert tema klassen bruker. Les bakgrunnen.

Lysbilde 3, tema A. Si: «I 2025 fikk et søksmål mot selskapet Workday gå videre i USA. Saksøkeren mener at systemet vurderer søkere over 40 dårligere. Saken er ikke avgjort. I EU regnes CV-sortering som høy risiko.»

Lysbilde 4, tema B. Si: «EU har forbudt kameraer som gjetter følelser i skolen. Norge har ikke tatt inn den loven ennå, men personvernreglene gjelder.»

Lysbilde 5, tema C. Si: «EU har forbudt apper som lager falske intime bilder av virkelige personer uten at de har sagt ja. Fra august 2026 skal innhold laget med KI merkes.»

Lysbilde 6, tema C, illustrasjonen. Bildet er tegnet og viser en oppdiktet figur. **Si:** «Hva er forskjellen mellom bilde 2 og 3 for den som ser det? Og for den som er på bildet?» (Merkingen hjelper den som ser, men ikke alltid den som er på bildet.)

Si til slutt: «Bakgrunnen er fakta. Argumentene på rollekortene er påstander.»

2. Praktisk

14 til 18 min **KJERNE**

Lysbilde 7. Grupper på fire. Hver elev trekker ett rollekort. Del ut debattarket.

Si: «Roller er ikke din egen mening. Du skal argumentere for den så godt du kan.»

Trinn 1: forbered (3 min). **Si:** «Les rollekortet, og skriv to argumenter for rollen din på debattarket.»

Trinn 2: debatt (8 til 10 min). **Si:** «Hver rolle har ett minutt til å legge fram standpunktet. Så er det fri diskusjon.» Ta tiden. Stopp etter åtte minutter.

Trinn 3: bytt side (3 til 4 min). **Si:** «Skriv det sterkeste argumentet du hørte fra en annen rolle, et du ikke hadde tenkt på selv.»

Se etter, og spør:

- Elever som bare gjentar kortet. Spør: «Hva ville du sagt hvis noen svarte på argumentet ditt?»
- Elever som går ut av rollen og sier sin egen mening. Det er greit i trinn 3, ikke i trinn 2.
- Grupper der én dominerer. Gi alle ett minutt til.

Rollene som er imot, er ofte lettest å argumentere for. Politikerrollen er vanskeligst, fordi den må veie flere hensyn.

3. Diskusjon

6 til 10 min

Lysbilde 8. Still ett spørsmål om gangen. La elevene tenke alene i et halvt minutt, snakke med den som sitter ved siden av i ett minutt, og si det til hele klassen etterpå.

- **Kjernespørsmål:** «Hvilket argument var sterkest, og hvem sa det?»
- **Utdyping:** «Var det rolle eller sak som avgjorde hvem som hadde rett?» (Ofte rollen. Den som tar risikoen, har gjerne de sterkeste argumentene.)
- **Utdyping:** «Bør forbud eller åpenhet være hovedregelen?» (EU bruker begge: forbud for det farligste, åpenhet for resten.)
- **Utdyping:** «Hvordan påvirker det som skjer i EU Norge?» (Norge tar inn EU-regler gjennom EØS-avtalen, men det tar tid.)

4. Skrivning og refleksjon

3 til 5 min

KAN FLYTTES

Lysbilde 9. Elevene ser på lappen fra starten. Så skriver de i KI-loggen og på debattarket:

- Dagens spørsmål: «Mitt standpunkt og det sterkeste motargumentet.»
- «Nå tenker jeg ...»
- «Jeg lurte på ...»

Har dere dårlig tid, flytter du denne delen til starten av neste kurs.

Misforståelser å følge med på

- At den som snakker høyest har rett.
- At en regel som finnes i EU, automatisk gjelder i Norge.
- At det finnes ett riktig svar i en debatt.
- At de som lager systemet alltid er imot regler.

Tilpasning

- **Kort tid:** dropp trinn 3 og la elevene skrive standpunktet direkte.
- **Mer tid:** gruppene bytter tema og kjører debatten på nytt med nye roller.

Kilder og kreditering

- Workday-saken: Mobley v. Workday, Inc., N.D. Cal., sak 3:23-cv-00770.
- EU-kommisjonen, «AI Act» (sist oppdatert 3. august 2026), og Gibson Dunn (27. mai 2026).
- Rollene, selskapene og argumentene er oppdiktet.